

אחדות שהופכת למרידה

שנים לא רבות לאחר ששכחו גלי המבול וחרבה הארץ, עמד העולם בראשיתה של תקופה חדשה. אנשי דור הפלגה היו יוצאי חלציהם של שרידי המבול, צאצאיהם של נח ובניו. זיכרון האסון העולמי עודו היה צרוב בשרם, ומראות ההרס והחורבן שהותיר המבול היו חקוקים היטב בזיכרונם. אולם, במקום להסיק את המסקנות המתבקשות ולשוב מדרכם, בחרה האנושות הצעירה לצעוד בנתיב "מקורי": הם גמרו אומר להתלכד יחדיו כאיש אחד, אך זאת כדי לפרוק עול שמים ולבנות מעוז מבוצר, שיבטיח כביכול את חוסנם מפני יד ההשגחה.

מזימתם נגדעה באחת, כפי שמעיד הכתוב בסופם: "וַיִּחַדְּלוּ לְבִנֵּת הָעִיר" (יא, ח). כאן עולות שתי שאלות: ראשית, בעוד שחטאם של אנשי דור המבול הותיר רושם כבד, ובהיסטוריה האנושית חזינו בעונשים קשים ומגוונים שניחתו על חוטאים, שכולם ייסורים וסבל מר, הרי שעל דור הפלגה נאמר רק: "וַיִּפֹּץ ה' אֶתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ". אף שהפירוד היה קשה עליהם, ביחס לעונשים קשים שספגו חוטאים אחרים נראה שעונש זה היה קל יחסית. שנית, **מדוע לא פירטה התורה את חטאם במפורש**, כפי שנהגה בדור המבול, כפי שכתבה: "וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס" (ו, יא), **ומדוע נענשו בעונש כה חריג וייחודי?**

בבקעה ולא בהר

התורה מקדימה ורומזת על מגמתם הפסולה: "וַיְהִי בְּנִסְעֵם מִקֵּדֶם וַיִּמָּצְאוּ בְּקָעָה בְּאֶרֶץ שְׁנֵעַר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם" (יא, ב). מעבר לציון הגיאוגרפי של מסלול נסיעתם, הדגיש הכתוב את הלך רוחם ותפיסת עולמם, שהיה בהם משום מרידה במלכות שמים. המניע לתור אחר חבל ארץ רחב ידים, שיכיל את כולם לא נבע רק משאיפה תמימה להתאחד במגורים משותפים. הם ביקשו להשכיח מלבם את גודל הנס שנעשה עם אבותיהם, ניצולי המבול. לתומם סברו שהבטחת הבורא לנח, שלא יביא עוד מבול לשחת את הארץ, משמשת עבורם "תעודת ביטוח". וגם אם יישנה אסון מעין זה, יימצאו בידיהם תחבולות ועצות להינצל בכוחות עצמם.

משהתרבו, חיפשו מקום נרחב שיאפשר להם להתרכז יחדיו, עד שמצאו בקעה מישורית ופוריה בארץ שנער. ואז גמלה בליבם התכנית: "וַיֹּאמְרוּ: הֲבֵה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם כִּן נִפְוֹץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ". כוונתם היתה להקים מבנה מבוצר שישמש כעין "מקלט", שבו יתכנסו כולם בעת צרה. לשם כך די היה בעיניהם במגדל המתנשא לגובה רב, שיחלצם מגלי מים שוטפים. רבי זלמן סורוצקין, בפירושו 'אזנים לתורה', מבאר שמסיבה זו לא בנו את המגדל בראש הר, שכן לא עלתה על דעתם כוונה פשטנית להעפיל לשמים ממש, אלא רק למצוא מחסה ומגן מפני סחף המים.

בעומק חטאם של אנשי דור הפלגה נחלקו המפרשים, רבות הדעות באשר למהות החטא, ונביא שתיים מהן: אברבנאל מבאר שהם היו פנויים מעול ומלאכה, ובמקום לנצל את שעת הכושר להשלמת נפשם במושכלות ובמידות, פנו לבנין עיר ומגדל. מגמתם היתה לרכז את האנושות כולה תחת שלטון ריכוזי אחד ולכוון אימפריה עולמית, מהלך שסופו להביא בהכרח לעריצות, עושק ושפיכות דמים. המלבי"ם מבאר, שהם ביקשו להתגודד במקום אחד, כדי למנוע את התפשטות האנושות, ובכך פעלו בניגוד מוחלט לרצון הבורא יתברך: "פָּרוּ וּרְבוּ וּמָלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבִּשְׁתֶּה" (לעיל א, כח). משם הידרדרו עד מהרה לכוונות חמורות פי כמה: בבנין העיר והמגדל ביקשו לייסד מוקד לעבודה זרה, מתוך אמונה שבכוח המבנה להוריד שפע ממערכות הכוכבים והמזלות, בלא שום תלות ותפילה להשגחה האלוקית העליונה.

בלילת הלשונות ופיזור הכוחות

בפשר עונשם גילו לנו חז"ל במדרש (מדרש אגדה): על הפסוק "הֲבֵה נִבְנֶה וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם" לא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׁפֹת רַעְיָהוּ, דרשו: "וכל אחת יודע מה יאמר לו חברו: או טיט או לבנה ועל דבר זה הם בונים, וכל זמן שיש להם שפה אחת לא יבצרו מלבנות, אלא אבלבל את לשונם, ומעצמם יניחו הבנין. מה עשה? קרא למלאכים ואמר להם שיירדו

הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר ספרים. 052-9453811 | אתר <https://shaalti.co.il>

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע? רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו כאן <https://katzr.net/726ea6>, או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

'תורתך שאלתי', הספרים שיעשירו את שולחן השבת שלכם, לפרטים <https://did.li/fyHCN>

למטה וכל אחת למשפחה אחת לדבר בלשון אחרת, כדי שלא יבינו משפחה זו דברי משפחה אחרת, וכן עשו, שנאמר 'הָבָה נִבְנֶה'". רצון ההשגחה היה לסכל את התאגדותם הפסולה. ה'כלי יקר' מוסיף שבאומרם "וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם", גילו אנשי דור הפלגה שכל מגמתם היתה רדיפת כבוד ופרסום, מידות המובילות בהכרח להשחתה מוסרית. על כן, כדי לבלום מגמה הרסנית זו, הוצרך הקב"ה לפורר את הגוש המאוחד ולהפיצם לעמים וללשונות.

משדבקו בכוונות נפסדות אלו, הפכו לסכנה מוחשית להמשך קיומו של העולם. לפיכך גזר עליהם הקב"ה בלילת שפות ופירוד מוחלט, כדי לבטל את מזימתם ולגדוע את "אחדותם", שכל כולה נועדה למרוד ביוצרים.

פיזור לרשעים – הנאה להם והנאה לעולם

בשו"ת באר שבע עומד על השאלה, מדוע לא נתפרש עוונם של אנשי דור הפלגה בתורה. הוא מבאר, שהתורה מפרשת בהרחבה עבירות המצויות בכל דור ודור, דוגמת חטאי דור המבול, שהיו שטופים בגזל ובעריות, כדי שיידעו הדורות הבאים להישמר ולהתרחק מהן. לעומת זאת, חטא דור הפלגה נשען על מציאות חד פעמית של "שפה אחת ודברים אחדים", מצב שאינו שייך עוד לאחר שנבללה שפת כל הארץ לשבעים לשונות. על כן לא הוצרך הכתוב לפרשו לדורות, בהיותו מאורע שאינו בר הישנות.

פרשת מגדל בבל מציבה מראה: דור שביקש לפרוק מעליו את עול התלות בבורא יתברך, מצא את עצמו מתפורר ומתפזר. הקב"ה הראה להם שללא חיבור לאמונה ולהשגחה, כל "מגדל" מעשה ידי אדם סופו לקרוס. סופם המחיש את דברי חז"ל: "פיזור לרשעים – הנאה להם והנאה לעולם", בכך נמנע מהם להחריב את עולמם.

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה

של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר. **לתגובות** – office@shaalti.co.il

מעוניינים ברעיונות יפים לפרשת נח,

שיעשירו את שולחן השבת?

מוזמנים להיכנס לקישור

<https://short-url.cc/1FlcT>

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע?

רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו על הקישור <https://katzr.net/726ea6>

או שלחו את המילה 'רעיון' למייל

office@shaalti.co.il

הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר ספרים. 052-9453811 | אתר <https://shaalti.co.il>

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע? רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו כאן <https://katzr.net/726ea6>, או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

'תורתך שאלתי', הספרים שיעשירו את שולחן השבת שלכם, לפרטים <https://did.li/fyHCN>

